

УДК 378.018.43

**ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ УЧНІВ ТА ДІТЕЙ У ЗАКЛАДАХ
ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Марина Дрючкова

Науковий керівник: доктор іст. наук, професор Пасічник Н.О.

*Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка,
м. Кропивницький, Україна*

У роботі аналізується проблема організації обліку дітей дошкільного та шкільного віку, вихованців та учнів, у тому числі дітей, не охоплених навчанням, яка ґрунтується на правових нормах, оскільки це пов'язано із захистом прав дитини, і з захистом інформації, і з захистом учасників освітнього процесу від дискримінації, а також з прийняттям управлінських рішень щодо організації освітнього процесу та рішень, спрямованих на забезпечення якості освіти на певних територіях.

Ключові слова: моніторинг, облік учнів та дітей, заклад загальної середньої освіти, дошкільний заклад.

**Peculiarities of keeping records of pupils and children in educational
institutions under martial law**

Maryna Dryuchkova

Scientific supervisor: Doctor of Historical Sciences, Professor Pasichnyk N.O.

*The Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University,
Kropyvnytsky, Ukraine*

The paper analyzes the problem of registration of children of preschool and school age, pupils and students, including children not covered by education, which is based on legal norms, as it is related to the protection of the rights of the child, and the protection of information, and the protection of participants educational process from discrimination, as well as with the adoption of management decisions regarding the organization of the educational process and decisions aimed at ensuring the quality of education in certain territories.

Keywords: monitoring, registration of students and children, institution of general secondary education, preschool institution.

Постановка проблеми. Реалізація доступності до освіти як конституційного права кожної особи, якісна освіта та освітня діяльність є національними пріоритетами в Україні. Для ефективного функціонування економіки в цілому, та освіти зокрема, необхідно мати актуальну та об'єктивну інформацію про стан ресурсів. Найефективнішим засобом отримання цієї

інформації є організація і ведення обліку різноманітних ресурсів. Значна увага приділяється веденню обліку дітей дошкільного та шкільного віку, вихованців та учнів, у тому числі дітей, не охоплених навчанням, що ведеться з метою забезпечення здобуття ними дошкільної, повної загальної середньої освіти. Аналіз ведення обліку дітей дошкільного, шкільного віку та учнів в частині здійснення повноважень, визначених законодавством на конкретній території здійснює Державна служба якості освіти.

Аналіз досліджень і публікацій. У сучасній науці з питань дослідження поняття, змісту, завдань та елементів обліку високої оцінки заслуговують праці таких вітчизняних науковців: Загородній А.Г. [1], Кудрина О.Ю. [2], Золотар О.О. [3], Родзієвська О.Г. [4], Стешенко В.М. [6] та ін. Проте, питання здійснення обліку дітей дошкільного і шкільного віку до цього часу залишаються малодослідженими, що викликає дослідницький інтерес до визначеної теми.

Метою статті є з'ясування алгоритму діяльності органів освіти та закладів освіти щодо організації обліку дітей та учнів в територіальних громадах.

Виклад основного матеріалу. В умовах сьогодення вагомою передумовою якості освіти виступає ресурсне забезпечення. З позицій економічної теорії та практики, ресурс – це засіб, можливість, запас, якими можна скористатися в разі необхідності (праця, земля, капітал, підприємницькі здібності, інформація). У педагогічній практиці поняття «ресурс» найчастіше відображає можливості, умови, засоби, особистісні якості тощо, що може бути задіяне й використане для забезпечення й підвищення якості освіти. Відповідно до ресурсного підходу успішність діяльності закладу освіти визначається здатністю керівництва управляти ресурсами, нарощувати і розвивати їх цінність для результативності діяльності. Зміни в значущості ресурсів для результату, диктують зміни і в управлінні діяльністю закладу освіти.

Ресурси, необхідні для забезпечення якості освіти

- людські ресурси (менеджери системи управління й освітньої організації, педагоги, допоміжний та обслуговуючий персонал, учні, члени сімей учнів, випускники тощо);
- фінансово-економічні;
- матеріально-технічна база;
- навчально-методичне забезпечення;
- інформаційно-методичне забезпечення;
- інфраструктурний потенціал;
- соціальний потенціал (імідж, історія, традиції, визнання досягнень закладу з боку органів влади, громади).

Для ефективного функціонування економіки в цілому, та освіти зокрема, необхідно мати актуальну та об'єктивну інформацію про стан ресурсів. Найефективнішим засобом отримання цієї інформації є організація і ведення обліку різноманітних ресурсів. Облік не тільки відображає реальні процеси, що відбуваються у сфері освіти, а й надає можливість впливати на них і вибудовувати прогностичні моделі щодо покращення стану функціонування. Загальновідомо, що якісні та кількісні показники є підґрунтям для прийняття будь-яких управлінських рішень, у тому числі і у частині забезпечення якості освіти конкретних територіальних громадах, тому вивчення питання здійснення обліку дітей є надзвичайно актуальним.

Реалізація конституційного права громадян щодо доступності освіти (на рівні дошкільної, повної загальної середньої освіти), державної політики в освітній сфері та обов'язковість охоплення дітей дошкільною освітою та обов'язкове здобуття повної загальної середньої освіти. потребує організації системи обліку цих дітей. Наявність такої інформації уможливорює прогнозування розвитку освітньої мережі для задоволення освітніх потреб всіх

дітей на відповідній території у повному обсязі. Крім того, облік дітей є базою для складання статистичної звітності, як завершального етапу облікової роботи.

Управлінням Державної служби якості освіти у Кіровоградській області з метою вивчення питання щодо організації ведення обліку дітей дошкільного, шкільного віку та учнів у межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці районними, районними у містах держадміністраціями, міськими, селищними, сільськими радами, у тому числі об'єднаними територіальними громадами та виконавчими органами у Кіровоградській області в IV кварталі 2022 року був проведений моніторинг у Новоукраїнському та Кіровоградському районах з охопленням Маловисківської, Соколівської, Смолінської та Новоукраїнської територіальних громад. Під час проведення практики на початку 2023 року я мала можливість ознайомитися з результатами цього моніторингу та провести його аналіз в частині ведення обліку дітей шкільного віку та учнів загальноосвітніх шкіл та їх філій.

Проведений моніторинг у Новоукраїнському та Кіровоградському районах з охопленням Маловисківської, Соколівської, Смолінської та Новоукраїнської територіальних громад в частині ведення обліку дітей шкільного віку та учнів загальноосвітніх шкіл та їх філій, який проводився управлінням Державної служби якості освіти в Кіровоградській області, дав можливість зробити такі висновки.

1. Враховуючи проблеми, виявлені під час проведення моніторингу в частині ведення обліку дітей, слід зауважити, що керівники закладів загальної середньої освіти мають неухильно дотримуватися вимог законодавства при організації ведення обліку дітей дошкільного, шкільного віку та учнів, що проживають чи перебувають на території громади.

2. З метою досягнення високої якості процедури ведення обліку дітей дошкільного, шкільного віку та учнів, що проживають чи перебувають на території громади, доцільно налагодити співпрацю відділів (секторів) освіти з

органами Національної поліції та служби у справах дітей, які спільно організують ведення обліку дітей шкільного віку.

3. З метою організації оперативного реагування на зміни в обліку дітей дошкільного, шкільного віку та учнів, що проживають чи перебувають на території громади, доцільно щороку проводити самоаналіз результатів розподілу й закріплення території обслуговування і враховувати під час розподілу й закріплення за закладами освіти території обслуговування на наступний рік. Причому, за результатами проведеного самоаналізу доцільно висвітлювати на сайтах закладів дошкільної та загальної середньої освіти інформацію стосовно території обслуговування, що закріплена за закладом освіти його засновником.

4. Доцільно питання обліку дітей дошкільного, шкільного віку та учнів систематично вивчати та розглядати на колегіях відділів (секторів) освіти, на засіданнях педагогічних рад, нарадах при директорові, рад закладу освіти не рідше, ніж два рази на рік.

Аналіз діяльність відділу освіти, молоді та спорту Новопазської селищної ради Олександрійського району Кіровоградської області здійснювався щодо ведення обліку дітей дошкільного, шкільного віку та учнів у межах повноважень, визначених законодавством. Аналіз документації з визначеної тематики здійснювався з січня 2020 року по лютий 2023 року. Я залучалася до його проведення під час виробничої практики – лютий-березень 2023 року та під час проходження переддипломного проєктування – вересень-жовтень 2023 року. Цей аналіз здійснювався під безпосереднім керівництвом О.М. Джафарлі (начальниця відділу моніторингу, позапланового контролю закладів освіти та роботи з експертами управління Державної служби якості освіти у Кіровоградській області). Підставами для аналізу було вивчення роботи структурних підрозділів місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо ведення обліку дітей в частині здійснення повноважень,

визначених законодавством. Аналіз здійснювався відповідно програми, розробленою ДСЯО, за напрямками /етапами схарактеризованими у параграфі 1.2. цього дослідження. Під час аналізу заклади освіти не відвідувалися, здійснювалася робота з документацією.

При вивченні питання стану організації ведення обліку дітей дошкільного, шкільного віку та учнів на території Новопраської селищної ради встановлено, що з метою виявлення дітей шкільного віку, які проживають на території Новопраської селищної ради Олександрійського району Кіровоградської області, неохоплених навчанням на початок навчального року, та усунення причин і умов даного явища, у закладах освіти протягом 2020 й 2021 років проведено Всеукраїнський профілактичний рейд «Урок».

На основі аналізу стану організації ведення обліку дітей дошкільного, шкільного віку та учнів на території Новопраської селищної ради ДСЯО було розроблено рекомендації щодо дотримання норм законодавства. Рекомендації вміщували заходи нормативного процесуального характеру (внести зміни до положень, посадових інструкцій. необхідності своєчасного розгляду цього питання на засіданнях виконавчого комітету Новопраської селищної ради тощо). також було відзначено, що ДСЯО надає консультативну допомогу з питань організації ведення обліку дітей дошкільного, шкільного віку та учнів згідно з вимогами чинного законодавства.

Висновки. Для ефективного функціонування економіки в цілому, та освіти зокрема, необхідно мати актуальну та об'єктивну інформацію про стан ресурсів. Найефективнішим засобом отримання цієї інформації є організація і ведення обліку різноманітних ресурсів. Здійснення загальноукраїнського обліку дітей ґрунтується на правових нормах, оскільки це пов'язано і з захистом прав дитини, і з захистом інформації, і з захистом учасників освітнього процесу від дискримінації, а також з прийняттям управлінських рішень щодо організації

освітнього процесу та рішень, спрямованих на забезпечення якості освіти на певних територіях.

Реалізація механізму обліку дітей дошкільного та шкільного віку передбачає необхідність взаємодії різноманітних суб'єктів та інституцій, а саме: а) уповноважених органів та місцевих органів виконавчої влади, б) органів місцевого самоврядування, в) служб у справах дітей, г) спеціальних установ, які здійснюють профілактику правопорушень, д) закладів освіти, задля реалізації права на освіту та забезпечення здобуття дітьми дошкільної та загальної середньої освіти.

Тепер буде функціонувати єдина електронна система обліку дітей, вихованців та учнів для усіх закладів освіти в Україні – АІКОМ.

Завдяки цій обліковій системі будуть автоматично зводитись статистичні звіти про кількість дітей дошкільного та шкільного віку, вихованців та учнів, у тому числі дітей, не охоплених навчанням.

Аналіз ведення обліку дітей дошкільного, шкільного віку та учнів в частині здійснення повноважень, визначених законодавством на конкретній території здійснює Державна служба якості освіти України.

У статті висвітлено основні результати проведеного моніторингу у Новоукраїнському та Кіровоградському районах з охопленням Маловисківської, Соколівської, Смолінської, Новопразької та Новоукраїнської територіальних громад щодо ведення обліку дітей шкільного віку та учнів загальноосвітніх шкіл та їх філій. Результати моніторингового дослідження представлені в узагальненому вигляді на основі принципів академічної доброчесності, інформацію подано безособово.

Відповідно Програми вивчення роботи структурних підрозділів місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо ведення обліку дітей дошкільного, шкільного віку та учнів в частині здійснення повноважень, визначених законодавством, розробленою ДСЯО здійснено аналіз

ведення обліку дітей дошкільного, шкільного віку та учнів у Новопраській селищній раді Олександрійського району Кіровоградської області. В результаті аналізу виявлені незначні організаційні порушення.

Література.

1. Загородній А.Г. Застосування обліку: основи теорії та практики / А.Г. Загородній, Г.О. Партин. – К.: Знання, 2003. – 327 с.
2. Кудріна О.Ю., Білан А.О. Аналіз ефективності організації обліку дітей дошкільного та шкільного віку. Електронне наукове фахове видання «ефективна економіка». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/8.pdf
3. Золотар О.О. Інформаційна безпека людини: теорія і практика : монографія. Київ: ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2018. 446 с.
4. Радзієвська О.Г. Проблеми захисту прав і безпеки дитини в інформаційній сфері: монографія / за заг. ред. В.Г. Пилипчука. Київ : Видавничий дім «АртЕк», 2019. – 238 с.
5. Порядок ведення обліку дітей дошкільного, шкільного віку та учнів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 р. № 684 (Офіційний вісник України, 2017 р., № 76, стор. 18). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/684-2017-п>.
6. Стешенко В.М. Правовий захист прав дітей та підлітків і безпечний інформаційний простір: навч. посіб. Харків: Право, 2019. 392с.